

тимчасових оцінок у разі здійснення об'єднання підприємств. Їх усунення зробить систему інформаційного відображення гудвілу в обліку гнучкішою і більш адаптованою до потреб користувачів.

Література

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 19 «Об'єднання підприємств», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 7 липня 1999 року № 163, зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

2. Міжнародний стандарт фінансової звітності 3 «Об'єднання бізнесу» (версія перекладу українською мовою – на 01. 01. 2016 рік) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.

УДК 657

Фаріон В.Я.,

к.е.н., доцент кафедри обліку у виробничій сфері,

Фаріон Я.М.,

к.е.н., доцент кафедри фінансів суб'єктів господарювання і страхування,

Тернопільський національний економічний університет

ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

Основною метою роботи будь-якого підприємства завжди повинно бути одержання від своєї діяльності максимальних результатів. Однак ситуація, що зараз склалася в державі, перед всіма суб'єктами господарювання як першочергове висунула завдання вижити на ринку. Така ситуація змушує керівництво підприємств здійснювати заходи, спрямовані на зміцнення фінансового становища, планомірно і раціонально управляти витратами, що підвищує їх шанси вижити в умовах складного ринкового середовища.

Слід також відзначити, що підходи до формування собівартості продукції в управлінському та фінансовому обліку різний. Зокрема, у фінансовому обліку одержана для нього інформація про витрати дає змогу визначити фінансовий результат діяльності підприємства загалом. Собівартість кожного виробу, певної роботи, послуги в цій обліковій системі або не показують зовсім, або розраховують як середню величину [2, с. 321].

Проте для підприємства важливою є достовірна інформація про структуру собівартості, оскільки господарюючий суб'єкт може впливати на неї, тобто

управляти своїми витратами. Саме така інформація має формуватись у системі управлінського обліку. В калькулюванні собівартості можуть бути відображені навіть ті витрати, які у фінансовому обліку до неї не включаються.

Для належного формування собівартості продукції недостатньо лише накопичувати інформацію про суми витрат за елементами – їх потрібно ще й групувати постатейно. При цьому, той самий елемент витрат із різних обставин може бути віднесений до різних статей та, відповідно, може бути записаний на дебет кількох витратних рахунків.

Слід також відмітити, що при обчисленні собівартості продукції важливе значення має склад витрат, що її формують.

Я. В. Соколов звернув увагу на те, що ще О. П. Рудановський запропонував включати в собівартість тільки прямі витрати, вважаючи, що непрямі витрати відшкодовують за рахунок додаткового продукту. При цьому він розумів, що таке рішення не забезпечує абсолютної точності обчислення собівартості, оскільки величина собівартості є математичним очікуванням [1, с. 500].

На нашу ж думку, собівартість мають формувати лише витрати необхідної праці, тобто витрати, що забезпечують процес відтворення всіх факторів виробництва (предметів і засобів праці, робочої сили та природних ресурсів) і не включати витрат додаткової праці, що відшкодовують за рахунок прибутку.

Значну роль у плануванні, обліку і калькулюванні собівартості продукції, в управлінні підприємством у цілому має відігравати структура собівартості, яку можна визначати на основі класифікації витрат за економічними елементами і статтями калькуляції.

Структура собівартості за статтями калькуляції дає змогу оцінювати питому вагу різних статей у собівартості продукції. Вона може змінюватися під впливом різних факторів, що залежать від умов функціонування підприємств.

Закономірно, що в економічній літературі описано багато способів розрахунку собівартості. Залежно від мети і завдань підрахунку витрат розрізняють наступні види собівартості продукції:

- залежно від ступеня узагальнення (індивідуальна, галузева);
- залежно від періоду складання калькуляції (річна, квартальна, місячна);
- залежно від складу витрат (повна, виробнича, цехова, сфери відповідальності).

Якщо, наприклад, індивідуальну собівартість використовують для планування, аналізу та порівняння витрат виробництва окремих підприємств, то вже середньогалузеву – головним чином для ціноутворення.

Порядок формування як індивідуальної, так і середньогалузевої собівартості за складом витрат однаковий, а відрізняється індивідуальна

собівартість від середньогалузевої лише за структурою. Тому цехова собівартість та собівартість окремої сфери відповідальності відображають конкретні витрати на виробництво продукції, які виникли в цеху чи конкретній сфері відповідальності; виробнича – витрати, зазначені лише у процесі виробництва, а повна собівартість – усі витрати підприємства, пов'язані з його операційною діяльністю.

Слід також зазначити, що правильне визначення виробничої і повної собівартості має велике практичне значення, оскільки директор підприємства має володіти правдивою інформацією про те, скільки коштує виробництво і збут певного виду продукції; яка рентабельність виробництва цього виду продукції; яку ціну встановити на продукцію, щоб повністю покрити витрати на її виробництво і збут. Інформація про фактичну виробничу або повну собівартість необхідна також для закріплення за керівниками структурних підрозділів відповідальності за формування конкретних витрат на виробництво продукції та її збут.

Підсумовуючи результати дослідження відмітимо, що враховуючи те, що у виробничій собівартості продукції більшості підприємств домінують матеріальні витрати, основу яких становлять витрати сировини, для контролю за станом її зберігання пропонуємо у витратах зі зберігання сировини виділяти окремою позицією «Втрати на зберігання сировини понад встановлені норми» і відображати в ній додаткові та пов'язані з неправильним зберіганням сировини витрати. Оперативний контроль втрат, пов'язаних із нормативними і наднормативними втратами сировини в процесі виробництва, слід здійснювати за кожними технологічними циклами з урахуванням причин та осіб, відповідальних за їх виникнення.

Література

1. Соколов Я. В. Бухгалтерский учет: от истоков до наших дней : учебн. пособие / Я. В. Соколов. – М. : Аудит, ЮНИТИ, 1996. – 638 с.
2. Фаріон В.Я. Собівартість як економічна категорія та особливості її формування на підприємствах спиртової галузі / В. Я. Фаріон // Економічний аналіз : Збірник наукових праць кафедри економічного аналізу. Випуск 3 (19). – Тернопіль, 2010. – С. 321-323.